
Renata Cífková

Ženy to mají ve vědě těžší

Kardioložka **Renata Cífková** publikovala přes 250 prací v časopisech s impakt faktorem či v oborových guidelines, které byly zhruba 35tisíckrát citovány (H-index 50). Je tak nejcitovanější českou vědkyní vůbec. „Mladým kolegyním doporučuji po studiu odjet pro zkušenosti a kontakty do ciziny,“ nabízí ostatním recept na úspěch.

V roce 2018 jste se dostala do přehledu nejcitovanějších vědců světa, který připravuje společnost Clarivate Analytics. To byl obrovský úspěch.

Ale letos jsem z něj čerstvě vypadla (usměje se). Nijak bych takovýto přehled nepřeceňovala, vysoká citovanost hodně pramení z mohutné citovanosti nových mezinárodních doporučení – takzvaných guidelines – k hypertenzi a dalším onemocněním, protože jsem členkou řady evropských struktur a odborných společností. Teď zase píšeme „poziční dokument“, který se týká žen kolem menopauzy, kdy narůstá kardiovaskulární riziko. Možná je vysoká citovanost trochu nefér vůči některým kolegům, kteří mají své původní výsledky, ale ty prostě nebývají tak hojně citovány. Ona velká citovanost vzniká i z toho, že studuji právě takovou chorobu, jakou je hypertenze, což je nejčastější kardiovaskulární onemocnění vůbec. Ale ano, není to zadarmo.

Je za tím hodně práce.

Přesně tak. Má to i další různé variace. Vedle guidelines na celou hypertenzi totiž existují i doporučení pro léčbu kardiovaskulárních onemocnění v těhotenství, pro kterou jsem zase napsala část věnovanou hypertenzi. Takže se to vlastně na sebe dost nabaluje, dál a dál.

Nemusíte svých 35 tisíc citací nijak snižovat. Ve zmíněném žebříčku za rok 2018 jste mezi Čechy – renomovanými profesory Petrem Widimským, Pavlem Hobzou či Petrem Pyškem – byla jedinou ženou. Proč?

Ženy mají těžší se prosadit. Platí to u nás i ve světě. Viděla jsem to sama, a to mi nekladli úmyslné překážky. Když mají ženy splnit svou reprodukční „povinnost“, mají v kariéře logicky handicap, mají to obtížné. V Česku je to možná dokonce těžší než ve světě, na vedoucích pozicích je u nás žen opravdu málo; asi nejlépe jsou na tom Skandinávci.

To je pravda, ve srovnáních mívají nejvíce profesorek, děkanek i rektorek. V loňském rozhovoru pro magazín Universitas jste zmiňovala, že eventuální cestou ke zlepšení by možná byly částečné úvazky, které by matkám usnadnily návrat k výzkumu.

Velmi je propaguji. Mám tu zrovna kolegyni, která teď nastoupila na mateřskou a předtím byla na rodičovské dovolené, má termín porodu někdy v březnu, ale chodila k nám na 0,6 úvazku. Zrovna tak se mi líbí, že se podařilo – a byla jsem jednou z těch, kdo k tomu dal podnět –, zřídit dětský koutek v rámci sjezdu České kardiologické společnosti, který míváme v květnu. V Brně budou na konferenci čtyři tisíce lidí. Pro matky, jež jsou na rodičovské, je to hrozně fajn: mohou na sjezd jet a mají tam o děti postaráno. Poprvé jsem tuto praxi viděla před pár lety, když pořádala Evropská kardiologická společnost kongres v Římě.

Hovoříte-li o Římě, byla strůjkyní této novinky Italka Barbara Casadeiová, prezidentka společnosti? Je klidně možné, že za ní stála. Už pár let předtím dělala iniciativu „Ženy v kardiologii“ a byla velmi aktivní, takže není vyloučeno, že organizovala i dětské koutky.

A u nás je propagujete vy? Nejen já, myslím, že takových žen je tu víc. Přijde mi to rozumné. Stejně tak je užitečné, aby vědkyně- maminky měly alespoň malý úvazek a neztratily kontakt s mateřským pracovištěm a oborem. Dnes se dá ostatně pracovat také na dálku, takže proč by se nemohly podílet na výzkumných aktivitách a podobně – pochopitelně se nebudou starat o pacienty.

Vy o pacienty pečujete, dále učíte, a proto prý své studie píšete až po nocích. Skutečně? Je to tak. Jindy přes den na to nemám čas. Pokud chci udržet pracoviště naživu, musíme sehnat finance od zdravotních pojišťoven. Samozřejmě že máme výzkumné granty, ale hlavní platby jdou od pojišťoven, takže se musím snažit, abychom měli obrát. A sama musím jít příkladem.

Se svým H-indexem 50 jim jste jistě dobrým vzorem. Tlačíte do výzkumu i kolegy? Mým úkolem je, aby bylo co publikovat. Hlavní devízou našeho centra jsou dlouhodobá populační data, provedli jsme sedm průřezových nezávislých vyšetření populačních vzorků. Já si vždy usmyslím navěsit na každé takové vyšetření něco nového, novou metodu. Teď jsme třeba ve spolupráci s univerzitou z Erlangenu vyšetřovali mikrocirkulaci na očním pozadí nebo prováděli screeningové vyšetření obstrukční spánkové apnoe u osob s vyšším rizikem. Vždy se snažím na ten „bazál“, který je důležitý, přivést něco nového, co je základ pro vědecké publikace. Každý z mých kolegů má k dispozici kvanta dat, k nimž má přístup, což si myslím, že je dosti unikátní; máte řadu pracovišť, kde jsou nadaní lidé, ale nemají co analyzovat! Hodně také spolupracujeme se zahraničím: třeba s institucemi v Itálii, ale také s Gdaňskem či Záhřebem.

Těsně před revolucí v roce 1989 jste odjela na kanadský ostrov Newfoundland na Memorial University v St. John's a zůstala tam přes dva roky. Co jste se tam naučila a jak vás to ovlivnilo? Určitě hrozně moc. Byl to jiný přístup, ta zkušenost mi otevřela dveře do světa. O takový výjezd jsem usilovala od roku 1985, ale nešlo to dřív, než až když režim kolaboval. A právě na Newfoundlandu působil profesor Jiří Fodor; je mu 92 let a nyní žije v Praze, před čtyřmi lety se sem znovu vrátil. Tady v Krči pracoval v pavilonu B5, kde byl Ústav pro choroby oběhu krevního, jenž se spolu s dalšími ústavů před padesáti lety stal základem IKEM. Profesora Fodora, který emigroval v srpnu 1968, jsem potkala na jednom kongresu a řekla mu o své touze vyjet do ciziny. Pozval mě do Kanady a já si tam pak osvojila různé dobré, i publikační návyky.

Co byste vy jakožto nejcitovanější Češka doporučila mladým vědkyním a lékařkám?

Myslím, že opravdu zásadní je odjet ven. A chce to strávit někde dva tři roky; krátké pobyty nestačí. Je zapotřebí proniknout do systému, přijmout dobré manýry a snažit se je přenášet k nám, což je sisyfovská práce. Získat kontakty, vytvořit si vlastní síť, kterou vám nikdo nemůže sebrat.

Prof. MUDr. Renata Cífková, CSc.

Kardioložka a profesorka vnitřního lékařství na 1. LF UK. Od roku 2010 vede centrum kardiovaskulární prevence v Thomayerově nemocnici v Praze. Promovala na UK v roce 1980. V srpnu 1989 – až po pěti letech žádostí – ji komunistický režim pustil na stáž do ciziny, takže pak 2,5 roku působila na Memorial University v St. John's na kanadském Newfoundlandu. Pak dlouhodobě pracovala v pražském IKEM. Specializuje se na aterosklerózu a prevenci kardiovaskulárních onemocnění. Je členkou řady odborných společností. Miluje dobré víno, zvláště bílé. Závodně plavala, ráda lyžuje.